

PRAEFATIO

This book is intended for use after finishing the wonderful *Lingua Latina: Familia Romana*. The goal is to provide a marginal note or picture for every word that isn't in *FR*. Even if a word is glossed in one chapter, it will be glossed again at least once in each subsequent chapter it is found in. The back of the book also contains a lexicon including every marginal note.

Exodus (and the Vulgate as a whole) has the advantage of being relatively simple Latin, and the broad outline of the story is familiar to many, but it's still got a number of delightful oddities unknown to most (e.g, the inn scene in Cap. IV).

The main text is the Book of Exodus as pulled from www.latinlibrary.com, run through the Macronizer (<http://alatius.com/macronizer/>), and proofread by me.

This book is currently under construction (I'll publish a hard copy upon completion), so please let me know if you've found it useful or if encounter any issues. I especially would appreciate feedback on any marginal notes you find unhelpful or in need of correction:

email: keegan@twinoaks.org

twitter: @shcromlet

Capitulum Primum

germināre: emittere germina
(ea quae ex herbis veniunt:
semen, fructus, cēt.)
quasi germinantēs: non vero
germinantēs (quia hominēs
non germinant) sed vidērī
aliquō modō germināre
multiplicāre: multum facere;
augēre
rōborāre: virēs dāre

sapienter (adv) < sapiēns
opprimere: efficere ut aliquis
surgere nōn possit
ingruere: cum vi accedere

[In Aegyptō] filiī Isrāēl crēvērunt, et quasi germinantēs multiplicatī sunt: ac rōboratī nimis, implēvērunt terram.

Surrēxit intereā rēx novus super Aēgyptum, quī ignorābat Ioseph. Et ait ad populum suum: “Ecce, populus filiōrum Isrāēl multus, et fortior nōbīs est. Venīte, sapienter opprimāmus eum, nē forte multiplicētur: et sī ingruerit contrā nōs bellum, addātur inimicīs nostrīs, expugnātisque nōbīs ēgrediātur dē terrā.”

tabernaculum, -ī (n)

later, lateris (m)

Præposuit itaque eīs magistrōs operum, ut affligerent eōs oneribus: ædificaveruntquē urbēs tabernaculōrum Pharaōnī, Phithom et Ramessēs. Quantōque opprimēbant eōs, tantō magis multiplicabantur, et crēscēbant: ḍe-
rantque filiōs Isrāēl Ægyptī, et afflīgēbant il-
lūdentēs eīs, atque ad amāritūdinem perdūcē-
bant vītam eōrum operibus dūris lutī et late-
ris, omnīque famulātū, quō in terræ operibus
premēbantur. Dīxit autem rēx Ægyptī obste-
trīcibus Hebræōrum, quārum ūna vocābātur
Sephora, altera Phua, præcipiēns eīs: “Quan-
dō obstetrīcābitis Hebræās, et partus tempus
advēnerit: sī masculus fuerit, interficite eum:
sī fēmina, reservātē.”

Timuērunt autem obstetrīcēs Deum, et nōn
fēcērunt iuxtā præceptum rēgis Ægyptī, sed
cōservābant marēs. Quibus ad sē accersi-
tis, rēx ait: “Quidnam est hoc quod facere
voluistis, ut puerōs servārētis?”

Quæ respondērunt: “Nōn sunt Hebreæ sī-
cut Ægyptiæ mulierēs: ipsæ enim obstetrīcan-
dī habent scientiam, et priusquam veniāmus
ad eās, pariunt.”

Bene ergō fēcit Deus obstetrīcibus: et crē-
vit populus, cōfortatusque est nimis. Et quia
timuērunt obstetrīcēs Deum, ædificāvit eīs do-
mōs. Præcēpit ergō Pharaō omnī populō suo,
dīcēns: “Quidquid masculinī sexūs nātum fue-

**praeposuit eīs magistrōs
operum:** dedit magistrīs
potestatem super opera
filiōrum Isrāēl
onus, oneris (n): res quam
difficile est portare vel agere.
e.g: saccus lapidibus plenus,
labor difficilis

illūdere: deridēre

amāritūdo, -inis (f)
< amārus/a/un ↔ dulcis, -e
per-dūcere: trahere
lutum, -ī (n): terra humida
famulātus, -ūs (m):
servitus; conditiō servōrum
obstetrix, -īcis (f): femina
quae iuvat feminam gravidam
parere

præcipere: imperāre

partus, -ūs (m): actus
pariendi

reservāre: servāre, conservāre

præceptum, -ī: quod
præcipitur
nōn fēcērunt iuxtā
præceptum regis: non
parent præceptō rēgis
cōservāre: servāre
mas, maris (m): homo (vel
animal) masculinus

scientia, -ae (f): id quod
scītur

cōfortāre: fortem facere,
consolāri

rit, in flūmen prōiicite: quidquid fēminīnī, reservatē.”

Capitulum Secundum

Ēgressus est post hæc vir dē domō Levī: et accēpit uxōrem stirpis suæ. Quæ concēpit, et peperit filium : et vidēns eum ēlegantem, abscondit tribus mēnsibus.

fiscella, -ae (f)

scirpus, -ī (m)

Cumque iam cēlāre nōn posset, sūmpsit fi-scellam scirpeam, et līnīvit eam bitūmine ac pice: posuitque intus īfantulum, et exposuit eum in cārectō rīpae flūminis, stante procul so-rōre eius, et cōsiderante ēventum reī. Ecce

stirps, stirpis (m/f):
truncus arboris; sed hīc
significat familiam (fortasse,
e.g., filia sororis patris)

concipere: femina quae
concipit efficit ut infans in sē
incipit crescere

ēlegāns = pulcher

scirpeus/a/um: ex scirpī
factus

līnere: ponere rem aliquam
mollem in alterā premendō ac
tergendō

bitūmen, -inis (n): māteria
mollis atque ātra in terrā
inventa quae pōnitur in rēbus
nē aqua īfluere possit

pīx, pīcis (f): māteria mollis
atque ātra ex parte arboris
facta bitūmīni similis

cārex, cāricis (f): herba
acuta et durissima

cārectum, -ī (n): locus
caricibus plenus

rīpa, -ae (f): terra tangēns
flumen

cōsiderāns ēventum reī:
exspectans ut videat quid
futurum sit

crepido, -inis (f): ripa
fluminis lapidibus strata
alveus, -ī (m): fossa, per
quam fluvius fluit
gradī: gradum facere,
ambulare
papyrio, -ōnis (m): locus
multis cum papyris

filia, -ae = ancilla
miserta (+ gen.): tristis
propter aliquem miserum

nūtrīre: dāre lac

īnfantulus/a/um: parvus
īnfans

autem dēscendēbat filia Pharaōnis ut lavārētur in flūmine. Et puellæ eius gradiēbantur per crepīdinem alveī. Quæ cum vīdisset fīscellam in papȳriōne, mīsit ūnam ē famulābus suīs: et allātam aperiēns, cernēnsque in eā parvulum vāgientem, miserta eius, ait: “Dē īfantibus Hebræōrum est hīc.”

Cui soror puerī: “Vīs,” inquit, “ut vādam, et vōcem tibi mulierem hebræam, quæ nūtrīre possit īfantulum?”

Respondit: “Vāde.”

Perrēxit puella et vocāvit mātrem suam. Ad quam locūta filia Pharaōnis: “Accipe,” ait, “puerum istum, et nūtrī mihi: ego dabō tibi mercēdem tuam.”

Suscēpit mulier, et nūtrīvit puerum: adul-tumque trādidit filiæ Pharaōnis. Quem illa adoptāvit in locum filiī, vocāvitque nōmen eius Moysēs, dīcēns: “Quia dē aquā tulī eum.”

In diēbus illīs postquam crēverat Moysēs, ēgressus est ad frātrēs suōs: vīditque afflīctiō-nem eōrum, et virum ægyptium percutientem quemdam dē Hebræis frātribus suīs. Cum-que circumspexisset hūc atque illūc, et nūl-lum adesse vīdisset, percutsum Ægyptium abscondit sabulō. Et ēgressus diē alterō cō-spexit duōs Hebræos rixantēs: dīxitque eiī qui faciēbat iniūriam: “Quārē percutis proximum

suscipere: sumere, capere;
subtus accipere aut prehendere

adultus/a/um: iam
vir/femina, non puer/puella

adoptāre: qui aliquem
adoptat efficit ut filia vel filius
suus fiat

percute-re: pulsare, afficere,
et quasi vulnerare dolore

sabulum, -ī (n)

abscondere: rem aliquam
aliquo in loco ponere, ut
celetur

rixāre: certāre

tuum?”

prīnceps, prīcipis (m):
rex; dux

Qui respondit: “Quis tē cōstituit prīcipe[m] et iūdicem super nōs? num occīdere mē tū vīs, sīcūt heri occīdistī Ægyptium?”

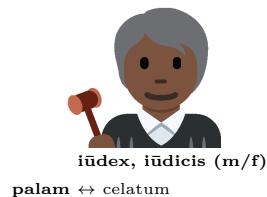
Timuit Moysēs, et ait: “Quōmodo palam factum est verbum istud?”

Audīvitque Pharaō sermōnem hunc, et quārēbat occīdere Moysēn: qui fugiēns dē cōspectū eius, morātus est in terrā Madiān, et sēdit iuxtā puteum. Erant autem sacerdōtī Madian septem filiæ, quae vēnērunt ad hau- riendam aquam: et implētīs canālibus adaquārē cupiēbant gregēs patris suī. Supervēnēre pāstōrēs, et ēiēcērunt eās: surrēxitque Moy- sēs, et dēfēnsīs puellīs, adaquāvit ovēs eārum. Quae cum revertissent ad Raguel patrem suum, dīxit ad eās: “Cūr vēlōcius vēnistis solitō?”

Respondērunt: “Vir ægyptius līberāvit nōs dē manū pāstōrum: īnsuper et hausit aquam nōbīscum, pōtumque dedit ovibus.”

At ille: “Ubi est?” inquit: “quārē dī- mīsistis hominem? vocātē eum ut comedat pānem.”

Iūrāvit ergō Moysēs quod habitāret cum eō. Accēpitque Sephoram filiam eius uxōrem: quae peperit eī filium, quem vocāvit Gersam, dīcēns: “Advena fuī in terrā aliēnā.”

puteus, -ī (m)

haurīre: sumere ex loco ubi aqua est

adaquārē: aquam dāre

supervēnīre: subitō adesce[n]dēti

supervēnēre =

supervēnērunt

vēlox, -ōcis: celer

īnsuper: praeterea

pōtus, -ūs (m) = pōtiō

comedere: totum ēsse; ēsse

advena, -ae (m) qui nōn est cīvis, qui ab aliō locō venit

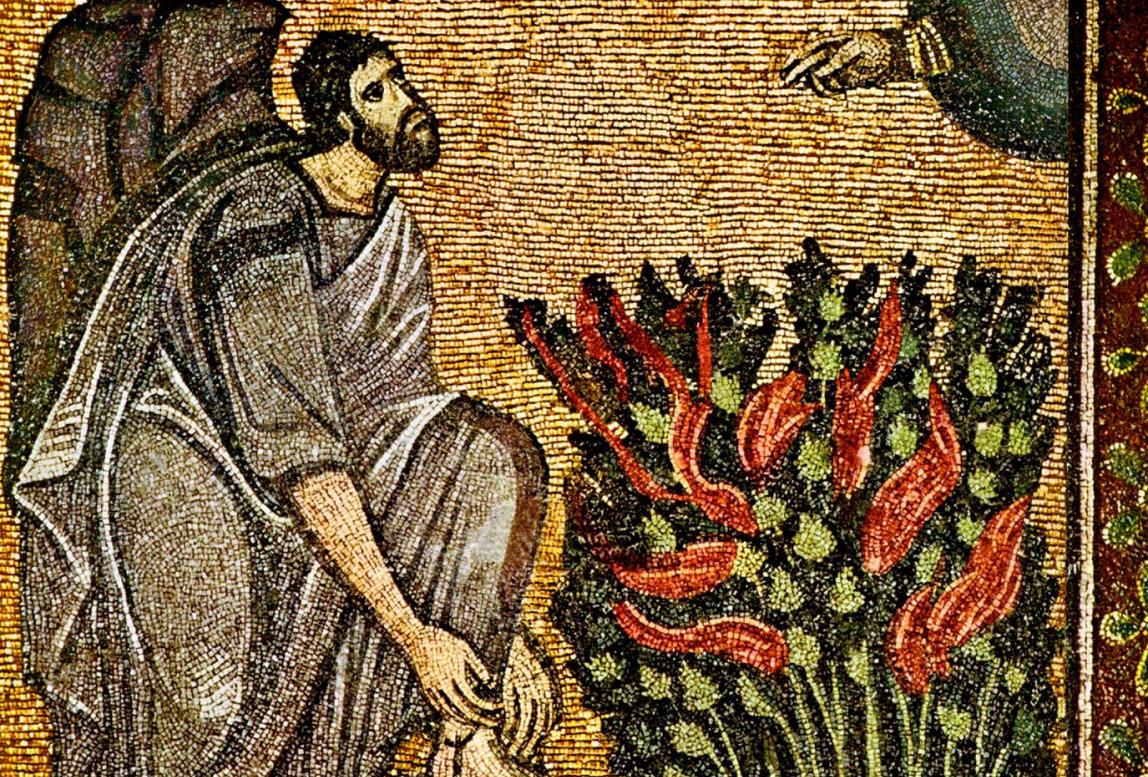
terra aliēna: terra ubi is nōn natus est

Alterum vērō peperit, quem vocāvit Elie-
zer, dīcēns: “Deus enim patris meī adiūtor
meus ēripuit mē dē manū Pharaōnis.”

adiūtor, -ōris (m): qui
adiuvat

Post multum vērō tempore mortuus est rēx Ægyptī: et ingemiscentēs filiī Isrāēl propter opera vōciferatī sunt: ascenditque clamor eōrum ad Deum ab operibus. Et audīvit gemitum eōrum, ac recordātus est fœderis quod pepigit cum Abraham, Isaac et Iācōb. Et respexit Dominus filiōs Isrāēl et cognōvit eōs.

vōciferātus/a/um <
vōciferārī: valde exclamāre
gemitus, -ūs (m): sonus
 atque actus dolendi
pangō, pangere, pepigisse,
pactum: constitue, statuere
recordor, -ārī, -ātus sum =
 meminisse
respicere: aspicere iuvandū
 causā

Capitulum Tertium

Moysēs autem pāscēbat ovēs Iethrō suī sacerdōtis Madian: cumque mināsset gregem ad interiōra dēsertī, venit ad montem Deī Horeb. Appāruitque eī Dominus in flammā ignis dē mediō rubī: et vidēbat quod rubus ārdēret, et nōn combūrerētur. Dīxit ergō Moysēs: “Vādam, et vidēbō vīsiōnem hanc magnam, quārē nōn combūrātur rubus.”

Cernēns autem Dominus quod pergeret ad videndum, vocāvit eum dē mediō rubī, et ait: “Moysēs, Moysēs.”

Qui respondit: “Adsum.”

At ille: “Nē appropiēs,” inquit, “hūc: sol-

socer, socerī: pater uxoris
vel pater maritī
mināre: cōgere animālia

interiōr, -ōris (adj.): magis
intus
dēserta, -ōrum (n): locus
ubi paene nihil est; locus sine
imbre et aquā
rubus, -ī (m): quaedam
herba
ārdēre: habēre ignem in sē
combūrere: igne perdere
vādere: īre, ambulāre
vīsiō, -ōnis (f): quod vīsum
est; actus videndi

appropiāre = adire

calceāmentum: quod pedī
induitur
terra sāncta: terra deō
cōstitūta

ve calceāmentum dē pedibus tuīs: locus enim
in quō stās terra sāncta est.”

Et ait: “Ego sum Deus patris tuī, Deus
Abraham, Deus Isaac et Deus Iācōb.”

Abscondit Moysēs faciem suam: nōn enim
audēbat aspicere contrā Deum.

afflictō, -ōnis (f): rēs quae
nocet vel valde non placet

duritia, -ae (f) <
durus/a/um

prae-esse: esse prae alios;
dux esse

spatiōsus/a/um: magnus

loca = locī (nom. pl.)

opprimere: efficere ut aliquis
surgere nōn possit

Cui ait Dominus: “Vīdī afflictōnem
populī meī in AĒgyptō, et clāmōrem eius audī-
vī propter dūritiam eōrum quī præsunt ope-
ribus: et sciēns dolōrem eius, dēscendī ut li-
bērem eum dē manibus AĒgyptiōrum, et ēdū-
cam dē terrā illā in terram bonam, et spatiō-
sam, in terram quāe fluit lacte et melle, ad loca
Chananæī et Hethæī, et Amorrhæī, et Phere-
zæī, et Hevæī, et Iebusæī. Clāmor ergō filiō-
rum Isrāēl venit ad mē: vīdīque afflictōnem
eōrum, qua ab AĒgyptiōs opprimuntur. Sed
vēnī, et mittam tē ad Pharaōnem, ut ēducās
populum meum, filiōs Isrāēl, dē AĒgyptō.”

Dīxitque Moysēs ad Deum: “Quis sum ego
ut vādam ad Pharaōnem, et ēdūcam filiōs Isrāēl
dē AĒgyptō?”

Qui dīxit ei: “Ego erō tēcum: et hoc ha-
bēbis signum, quod mīserim tē: cum ēdūxerīs
populum meum dē AĒgyptō, immolābis Deō
super montem istum.”

Ait Moysēs ad Deum: “Ecce ego vādam

ad filiōs Isrāēl, et dīcam eīs: Deus patrum
vestrōrum mīsit mē ad vōs. Sī dīxerint mihi:
‘Quod est nōmen eius?’ quid dīcam eīs?”

Dīxit Deus ad Moysēn: “EGO SUM QUĪ
SUM.” Ait: “Sīc dīcēs filiīs Isrāēl: ‘QUĪ EST
mīsit mē ad vōs.’ ”

Dīxitque iterum Deus ad Moysēn: “Hāec
dīcēs filiīs Isrāēl: Dominus Deus patrum ve-
strōrum, Deus Abraham, Deus Isaac et Deus
Iācōb, mīsit mē ad vōs: hoc nōmen mihi est
in æternum, et hoc memoriāle meum in gene-
ratiōnem et generatiōnem.”

“Vāde, et , congregā seniōrēs Isrāēl, et dī-
cēs ad eōs: Dominus Deus patrum vestrōrum
appāruit mihi, Deus Abraham, Deus Isaac et
Deus Iācōb, dīcēns: Vīsitāns vīsitāvī vōs: et
vīdī omnia quae accidērunt vōbīs in Ægyptō.
Et dīxī ut ēdūcam vōs dē afflīctiōne Ægyptī in
terrā Chananāē, et Hethāē, et Amorrhāē,
et Pherezāē, et Hevāē, et Iebusāē, ad terrām
fluentem lacte et melle.”

“Et audient vōcem tuam: ingrediērisque
tū, et seniōrēs Isrāēl, ad rēgem Ægyptī, et dī-
cēs ad eum: Dominus Deus Hebræōrum vocā-
vit nōs: ibimus viam trium diērum in sōlitū-
dinē, ut immolēmus Dominō Deō nostrō.”

“Sed ego sciō quod nōn dīmittet vōs rēx
Ægyptī ut eātis nisi per manū validam. Ex-

in æternū: semper

memoriāle, -is (n): id quod
memorandum est

congregāre: in unum locum
cōgere vel ferre vel ducere

seniōr, -ōris (adj): magis
senex; hic seniōrēs virī, id est,
principēs

vīsitāre: vīsum īre

afflīctiō, -ōnis (f): rēs quae
nocet vel valde non placet

sōlitūdo, -inis (<
solus/a/um): deserta; locus
ubi nemo vel unus habitat

immolare: sacrificium facere

tendam enim manum meam, et percutiam *Ægyptum* in cūnctīs mīrābilibus meīs, quae factūrus sum in mediō eōrum: post hæc dīmittet vōs. Dabōque grātiam populō huic cōram *Ægyptiīs*: et cum ēgrediēminī, nōn exhibitis vacuī: sed postulābit mulier ā vīcīnā suā et ab hospitā suā, vāsa argentea et aurea, ac vestēs: pōnētisque eās super filiōs et fīliās vestrās, et spoliābitis *Ægyptum.*”

vacuuus/a/um: sine rēbus
(cibō, vestimentīs, pecuniā)

vīcīnus/a: qui prope habitat

spoliāre: capere rēs aliōrum
hominum

Capitulum Quartum

Respondēns Moysēs ait: “Nōn crēdent mihi, neque audient vōcem meam, sed dīcent: Nōn appāruit tibi Dominus.”

Dīxit ergō ad eum: “Quid est quod tenēs in manū tuā?”

Respondit: “Virga.”

Dīxitque Dominus: “Prōice eam in terram.”

Prōiēcit, et versa est in colubrum, ita ut fugeret Moysēs.

prōiicere: procul iacere

coluber, -bri (m)

Dīxitque Dominus: “Extende manum tuam, et apprehende caudam eius.”

Extendit, et tenuit, versaque est in virgam. “Ut crēdant,” inquit, “quod appāruebit tibi Dominus Deus patrum suōrum, Deus Abraham, Deus Isaac et Deus Iācōb.”

rūrsum = rūrsus

leprōsus/a/um < leprae,
-ārum (f): morbus qui afficit
cutem (exterior pars hominis)

īnstar + gen: similis
retrahere: trahere ab aliquō

Dīxitque Dominus rūrsum: “Mitte manum tuam in sinum tuum.”

Quam cum mīsisset in sinum, prōtulit leprōsam īnstar nivis. “Retrahe,” ait, “manum tuam in sinum tuum.”

Retrāxit, et prōtulit iterum, et erat simili carnī reliquæ. “Sī nōn crēdiderint,” inquit, “tibi, neque audierint sermōnem signī priōris, crēdent verbō signī sequentis. Quod sī nec duōbus quidem hīs signīs crēdiderint, neque audierint vōcem tuam: sūme aquam flūminis, et effunde eam super āridam, et quidquid hauserīs dē fluviō, vertētur in sanguinem.”

Ait Moysēs: “Obsecrō, Domine, nōn sum ēloquēns ab heri et nūdiustertius: et ex quō locūtus es ad servum tuum, impedītiōris et tardiōris linguae sum.”

Dīxit Dominus ad eum: “Quis fēcit os hominis? aut quis fabricātus est mūtum et surdum, Perge, igitur, et ego erō in ōre tuō: docebōque tē quid loquāris.”

eloquēns: bene loquēns
nūdiustertius: ante duōs diēs
ex quō (tempore)
impeditus/a/um: difficile
ūti

fabricatus/a/um: confectus

obsecrāre: orāre, precārī

At ille: “Obsecrō, inquit, Domine, mitte quem missūrus es.”

Irātus Dominus in Moysēn, ait: “Aarōn frāter tuus Lēvitēs, sciō quod ēloquēns sit: ecce ipse ēgreditur in occursum tuum, vidēnsque tē lætabitur corde. Loquere ad eum, et pōne verba mea in ōre eius: et ego erō in ōre tuō, et in ōre illīus, et ostendam vōbīs quid agere dēbeātis. Ipse loquētur prō tē ad populum, et erit os tuum: tū autem eris eī in hīs quæ ad Deum pertinent. Virgam quoque hanc sūme in manū tuā, in quā factūrus es signa.

pertinēre: e.g., colloquium ad mē pertinet sī hominēs loquuntur dē mē

socer, socerī: pater uxoris
vel pater mariti

Abiit Moysēs, et reversus est ad Iethrō socerum suum, dīxitque eī: “Vādam et revertar ad frātrēs meōs in Ægyptum, ut videam sī adhūc vivant.”

Cui ait Iethrō: “Vāde in pāce.”

Dīxit ergō Dominus ad Moysēn in Madiān: “Vāde, et revertere in Ægyptum, mortuī sunt enim omnēs quī quærēbant animam tuam.”

Tulit ergō Moysēs uxōrem suam, et filiōs suōs, et imposuit eōs super asinum: reversusque est in Ægyptum, portāns virgam Deī in manū suā. Dīxitque eī Dominus revertentī in Ægyptum: “Vidē ut omnia ostenta quæ posuī in manū tuā faciās cōram Pharaōne: ego indūrābō cor eius, et nōn dīmittet populum. Dīcēsque ad eum: Hæc dīcit Dominus: Filius

indūrāre: durum facere

prīmōgenitus: natū maior

meus p̄imōgenitus Isrāēl. Dīxī tibi: Dīmitte filium meum ut serviat mihi; et nōluistī dīmittere eum: ecce ego interficiam filium tuum p̄imōgenitum.”

dīversōrium, -ī (n):
aedificium in quō hominēs in
itinere possunt dormīre

idcīrcō: proptereā, ideō
petra, -ae (f): lapis
praepūtium, -ī (n): illa pars
puerī quae circumciditur
spōnsus/a: quī mox alicui
maritus vel uxor erit

vādere: īre, ambulāre

Cumque esset in itinere, in dīversōriō occurrat eī Dominus, et volēbat occīdere eum. Tulit idcīrcō Sephora acūtissimam petram, et circumcidit praepūtium filiī suī, tetigitque pedēs ejus, et ait: “Spōnsus sanguinum tū mihi es.” Et dīmīsit eum postquam dīixerat: “Spōnsus sanguinum ob circumcīsōnem.”

Dīxit autem Dominus ad Aarōn: “Vāde in occursum Moysī in dēsertum.”

Quī perrēxit obviam eī in montem Deī, et osculātus est eum. Nārrāvitque Moysēs Aarōn omnia verba Dominī quibus miserat eum, et signa quæ mandāverat. Vēnēruntque simul, et congregāvērunt cūnctōs seniōrēs filiōrum Isrāēl. Locūtusque est Aarōn omnia verba quæ dīixerat Dominus ad Moysēn: et fēcit signa cōram populō, et crēdidit populus. Audiēruntque quod vīsitāsset Dominus filiōs Isrāēl, et respexisset afflīctiōnem illōrum: et prōnī adōrāvērunt.

prōnus/a/um: iacēns in
pectore

Capitulum Quintum

Post hæc ingressi sunt Moysēs et Aarōn, et dīxerunt Pharaōnī: “Hæc dīcit Dominus Deus Isrāēl: Dīmitte populum meum ut sacrificet mihi in dēsertō.”

ingredī: intus īre

sacrificare animal interficere
vel rem offerre ut placeat deō

At ille respondit: “Quis est Dominus, ut audiam vōcem eius, et dīmittam Isrāēl? Ne-sciō Dominum, et Isrāēl nōn dīmittam.”

Dīxeruntque: “Deus Hebræōrum vocāvit nōs, ut eāmus viam trium diērum in sōlitūdi-nem, et sacrificēmus Dominō Deō nostrō: nē forte accidat nōbīs pestis aut gladius.”

sōlitūdō: deserta; locus ubi
nemo vel unus habitat

pestis, -is (f): aliquid corporī
malum: e.g., aeger fiēri

Ait ad eōs rēx Ægyptī: “Quārē Moysēs et Aarōn sollicitātis populum ab operibus suīs? Īte ad onera vestra.”

sollicitāre: alicere

onus, oneris (n): res quae difficile est portare vel agere.
e.g.: saccus lapidibus plenus,
labor difficilis

succrēscere (sub + crēscere): ab imō crēscere
requiēs, requieī (f): tempus
quō homō non laborāt

Dīxitque Pharaō: “Multus est populus terrae: vidētis quod turba succrēverit: quantō magis sī dederītis eīs requiem ab operibus?”

paleam colligentes

praecipere: imperāre
praefectus, -ī (m): homo qui alicui reī vel negotiō praepositus est
exāctōr, -ī: quī facit ut opera perficiantur
nēquāquam: minimē, nullō modō

vadere: īre, ambulāre
stipula, ae media ac longa pars herbae ex quā aliae partēs extendunt

mēnsūra: e.g., si praefectus dicit “pone centum laterēs in hōc vase,” centum laterēs est mēnsūra laterū

vacāre: sine negotiis esse
idcirco: propterea, ideo

vociferatus: valde exclamare
opprimere: efficere ut aliquis surgere non possit

explēre: perficere
acquiescere: fidem habere

mendāx, -ācis (adj): mentiēns

sīcubi: sī in aliquō locō

Præcēpit ergō in diē illō præfectīs operum et exāctōribus populī, dīcēns: “Nēquāquam ultrā dabitis paleās populō ad cōnficiendōs laterēs, sīcut prius: sed ipsī vadant, et colligant stipulās. Et mēnsūram laterum, quam prius faciēbant, impōnētis super eōs, nec minuētis quidquam: vacant enim, et idcircō vōciferantur, dīcentēs: Eāmus, et sacrificēmus Deō nostrō. Opprimantur operibus, et expleant ea: ut nōn acquiēscant verbīs mendācibus.”

Igitur ēgressī præfectī operum et exāctōrēs ad populum dīxērunt: “Sīc dīcit Pharaō: Nōn dō vōbīs paleās: Īte, et colligitе sīcubi invenīre poteritis, nec minuētur quidquam dē opere vestrō.”

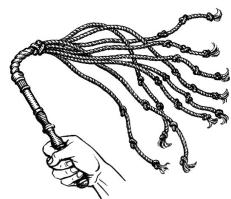
Dispersusque est populus per omnem terram Ægypti ad colligendas paleas.

dispersō, dispersere,
dispersī, dispersus: in
multas et variās partes vel
loca spargere

Præfecti quoque operum instabant, dicentes: “Complete opus vestrum quotidiē, ut prius facere solebatis quandō dabantur vobis paleae.”

instāre: in vel super aliquā rē
stāre

quotidiē: cotidiē

flagellum, -ī (n)

flagellare: flagellis pulsare

Flagellati que sunt qui præerant operibus filiorum Isræl, ab exactoribus Pharaonis, dicentibus: “Quarē nōn implētis mēnsūram laterum sicut prius, nec heri, nec hodiē?”

Veneruntque præpositi filiorum Isræl, et vociferati sunt ad Pharaonem dicentes: “Cūr ita agis contrā servos tuos? Paleæ nōn dantur nobis, et lateres similiter imperantur: ēn famulū tuū flagellis cædimur, et iniūstē agitur contrā populum tuum.”

vociferatus: valde exclamare

similiter (adv) < similis

ēn: ecce

famulus, -ī (m) servus

Qui ait: “Vacatis otiō, et idcirco dicitis: Eamus, et sacrificēmus Dominō. Ite ergo, et operāmini: paleæ nōn dabuntur vobis, et redētis cōsuētūm numerum laterum.”

idcirco: propterea, ideo

Videbantque sē præpositi filiorum Isræl in malō, eō quod dicerētur eis: Nōn minuerunt quidquam dē lateribus per singulōs diēs. Occurreruntque Moysī et Aarōn, qui stabant ex adversō, egredientibus a Pharaone: et dixerunt ad eos: “Videat Dominus et iudicet, quoniam fœtere fecistis odōrem nostrum cōram Pharaone et servis eius, et præbuistis ei

cōsuētus/a/um: e.g. si cotidie quinque nummos tibido, hic numerus nummōrum est numerus cōsuētus inter nos

iudex, iudicis (m/f)

iudicāre: quod iudex tradit

fœtere: emittere malum

odōr, odōris (m) quod nasus

sentit

præbeō, præbēre,

præbuī, præbitum: offerre

gladium, ut occideret nōs.”

Reversusque est Moysēs ad Dominum, et
ait: “Domine, cūr afflīxistī populum istum?
Quārē mīsistī mē? Ex eō enim quō ingressus
sum ad Pharaōnem ut loquerer in nōmine tuō,
afflīxit populum tuum: et nōn līberāstī eōs.”

affligere: perdere

ingredī: intus īre

affligere: perdere

Capitulum Sextum

Dīxitque Dominus ad Moysēn: “Nunc vi-dēbis quæ factūrus sim Pharaōnī: per manum enim fortē dīmittet eōs, et in manū rōbustā ēiiciet illōs dē terrā suā.”

Locūtusque est Dominus ad Moysēn dī-cēns: “Ego Dominus quī appāruī Abraham, Isaac et Iācōb in Deō omnipotente: et nōmen meum Adonaī nōn indicāvī eīs. Pepigīque fœ-dus cum eīs, ut darem eīs terram Chanaan, terram peregrinatiōnis eōrum, in quā fuērunt advenae. Ego audīvī gemitū filiōrum Isrāēl, quō Ägyptī oppressērunt eōs: et recordātus sum pactī meī. Ideō dīc filiis Isrāēl: Ego Dominus quī ēdūcam vōs dē

Moysēn (acc)

Pharaō, -ōnis (m): rēx
Aegyptōrum

rōbustus/a/um: durus,
rigidus, valens

omnipotens: habens omnem potestatem

Adonaī: vocabulum Hebraicum significans ‘domini’
indicāre: ostendere, monstrare

pangō, pangere, pepigisse,
pactum: constitutere, statuere
peregrinatiō, -ōnis (f) <
peregrināri: iter facere per aliēna loca, patria procul abire
gemitus: sonus atque actus dolendi

opprimere: efficere ut aliquis surgere non possit

recordor, -ārī, -ātus sum:
meminisse

pactum, -ī (n): quod inter aliquōs convenit

ergastulum, -i: carcer
 rusticus
brāchium = bracchium
excelsus/a/um: altus
iūdiciūm, -i quod iudex
 tradit

iudex, iudicis (m/f)

acquiescere: fidem habere
angustia, -ae (f): locus nōn
 latus
spīritus, -ūs (m): animus

ingredī: intus īre

præsertim: præcipue
labium: labrum
“incircumcisus labiis”:
fortasse homo labiis
“incircumcisus” non iam ad
loquendum dēo constitutus
est, sicut vir incircumcisus
non iam ad deum serviendum
constitutus est
mandātum, -i (n) id quod
imperatum vel traditum est

ergastulō Ægyptiōrum, et ēruam dē servitūte, ac redimam in brāchiō excelsō et iūdiciis magnīs. Et assūmam vōs mihi in populum, et erō vester Deus: et sciētis quod ego sum Dominus Deus vester quī ēdūxerim vōs dē ergastulō Ægyptiōrum, et induxerim in terram, super quam levāvī manum meam ut darem eam Abraham, Isaac et Iācōb: dabōque illam vōbīs possidendam. Ego Dominus.”

Nārrāvit ergō Moysēs omnia filiī Isrāēl, quī nōn acquiēverunt eī propter angustiam spīritūs et opus dūrissimum.

Locūtusque est Dominus ad Moysēn, dīcēns: “Ingredere, et loquere ad Pharaōnem rēgem Ægyptī, ut dīmittat filiōs Isrāēl dē terrā suā.”

Respondit Moysēs cōram Dominō: “Ecce filiī Isrāēl nōn audiunt mē: et quōmodo audiet Pharaō, præsertim cum incircumcisus sim labiīs?”

Locūtusque est Dominus ad Moysēn et Aarōn, et dēdit mandātum ad filiōs Isrāēl, et ad Pharaōnem rēgem Ægyptī ut ēdūcerent filiōs Isrāēl dē terrā Ægyptī.

Capitulum Septimum

Dixitque Dominus ad Moysen: "Ecce cōstituī tē Deum Pharaonis: et Aarōn frāter tuus erit prophēta tuus. Tū loqueris eī omnia quae mandō tibi: et ille loquētur ad Pharaonem, ut dīmittat filiōs Isrāēl dē terrā suā. Sed ego indūrābō cor eius, et multiplicābō si-gna et ostenta mea in terrā Ægyptī, et nōn audiet vōs: immittamque manum meam super Ægyptum, et ēdūcam exercitum et popu-lum meum filiōs Isrāēl dē terrā Ægyptī per iūdicia maxima. Et scient Ægyptiī quia ego sum Dominus qui extenderim manum meam

Pharaō, -ōnis (m): rēx
Aegyptōrum
prophēta, -ae (m): homo
sanctus qui bene deum
intelligit et de deo loquitur
mandāre: tradere

indūrāre: durum facere
multiplicare: multum facere;
augere

immitere: intus mittere,
inducere

iudex, iudicis (m/f)

iūdiciūm, -ī (n): quod iudex
tradit

super Āgyptum, et ēdūxerim filiōs Isrāēl dē mediō eōrum.”

praecipere: imperāre

Fēcit itaque Moysēs et Aarōn sīcut præcēperat Dominus: ita ēgerunt. Erat autem Moysēs octōgintā annōrum, et Aarōn octōgintā trium, quandō locūtī sunt ad Pharaōnem.

coluber, -brī (m)

ingredī: intus īre

praecipere: imperāre

Dīxitque Dominus ad Moysēn et Aarōn: “Cum dīixerit vōbīs Pharaō, ostendite signa: dīcēs ad Aarōn: Tolle virgam tuam, et prōiice eam cōram Pharaōne, ac vertētur in colubrum.”

Ingressī itaque Moysēs et Aarōn ad Pharaōnem, fēcērunt sīcut præcēperat Dominus: tulitque Aarōn virgam cōram Pharaōne et servīs eius, quae versa est in colubrum. Vocāvit autem Pharaō sapientēs et maleficōs et fēcērunt etiam ipsī per incantātiōnēs Aegyptiacās et arcāna quaedam similiter. Prōiēcēruntque singulī virgās suās, quae versae sunt in draconēs: sed dēvorāvit virga Aarōn virgās eōrum. Indūrātumque est cor Pharaōnis, et nōn audīvit eōs, sīcut præcēperat Dominus.

indūrāre: durum facere

praecipere: imperāre

ingravāre: facere gravem

stābis in occursum eius:
stābis in loco ubi occurrēs ei-

Dīxit autem Dominus ad Moysēn: “Ingravātum est cor Pharaōnis: nōn vult dīmittere populum. Vade ad eum māne, ecce ēgrediētur ad aquās: et stābis in occursum eius super rīpam flūminis: et virgam quae conversa est in draconem, tollēs in manū tuā. Dīcēsque

ad eum: Dominus Deus Hebraeorum misit me ad te, dicens: Dime populum meum ut sacrificet mihi in deserto: et usque ad praesens audire noluisti. Hec igitur dicit Dominus: In hoc sciens quod sim Dominus: ecce percutiam virginem, quem in manu mea est, aquam fluminis, et vertetur in sanguinem. Piscis quoque, qui sunt in fluviis, morientur, et computracent aquae, et affligentur Aegypti bibentes aquam fluminis.”

Dixit quoque Dominus ad Moysen: “Dic ad Aarón: Tolle virgam tuam, et extende manus tuam super aquas Aegypti, et super fluvios eorum, et rivos ac paludes, et omnes lacus aquarum, ut vertantur in sanguinem: et sit crux in omnibus terris Aegypti, tam in lignis vasorum quam in saxis.”

Feceruntque Moyses et Aarón sicut praecepit Dominus: et elevans virgam percussit aquam fluminis coram Pharaone et servis eius: quem versa est in sanguinem. Et piscis, qui erant in flumine, mortui sunt: computravitque fluvius, et non poterant Aegypti bibere aquam fluminis, et fuit sanguis in tota terra Aegypti. Feceruntque similiter malefici Aegyptiorum incantationibus suis: et induratum est cor Pharaonis, nec audiuit eos, sicut praecepit Dominus. Avertitque se, et ingressus est domum suam, nec apposuit cor etiam

computrascere: facere malum odorem (id quod nasus sentit) propter rem mortuam
affigere: perdere

palus, paludis (f): aqua non fluens

saxum, -i (n): lapis

praecipere: imperare

elevare: tollere; sursum levare

indurare: durum facere

praecipere: constituere; imperare

circuitus, -ūs (m): locus
circum alterum locum

hāc vice. Fōdērunt autem omnēs AĒgyptiī per circuitum flūminis aquam ut biberent: nōn enim poterant bibere dē aquā flūminis. Implētīque sunt septem diēs, postquam percussit Dominus fluvium.

Capitulum Octavum

Dīxit quoque Dominus ad Moysēn: “In-
gredere ad Pharaōnem, et dīcēs ad eum: Hāc
dīcit Dominus: Dīmitte populum meum, ut
sacrificet mihi: sīn autem nōluerīs dīmittere,
ecce ego percutiam omnēs terminōs tuōs rā-
nīs, et ēbulliet fluvius rānās: quāe ascendent,
et ingredientur domum tuam, et cubiculum
lectulī tuī, et super strātum tuum, et in do-
mōs servōrum tuōrum, et in populum tuum,
et in furnōs tuōs, et in reliquiās cibōrum tuō-
rum: et ad tē, et ad populum tuum, et ad
omnēs servōs tuōs intrābunt rānæ.”

Dīxitque Dominus ad Moysēn: Dīc ad Aa-

ingredī: intus ire

rāna, -ae (f)

sacrificāre: animal interficere
vel rem offerre ut placeat deo

terminus, -ī: finis terrae

ēbullīre: mittere bullās

bulla, -ae (f)

furnus, -ī (m)

locus in quō panis coquitur

reliquiae, -ārum (f) pauca

illa quae ex aliqua re relicta
sunt

palus, palūdis (f) aqua non
fluens

rōn: “Extende manum tuam super fluviōs ac super rīvōs et palūdēs, et ēdūc rānās super terram Ægyptī.”

Et extendit Aarōn manum super aquās Ægyptī, et ascendērunt rānæ, operuēruntque terram Ægyptī. Fēcērunt autem et maleficī per incantatiōnēs suās similiter, ēdūxēruntque rānās super terram Ægyptī. Vocāvit autem Pharaō Moysen et Aarōn, et dīxit eīs: “Ōrātē Domīnum ut auferat rānās ā mē et ā populō meō, et dīmittam populum ut sacrificet Dominō.”

sacrificare: animal interficere
vel rem offerre ut placeat deo

dēprecārī: aliquem aut rem
aliquam per preces a periculo
liberare
abigere: pellere

Dīxitque Moysēs ad Pharaōnem: “Cōstītue mihi quandō dēprecer prō tē, et prō servīs tuīs, et prō populō tuō, ut abigantur rānæ ā tē, et ā domō tuā, et ā servīs tuīs, et ā populō tuō: et tantum in flūmine remaneant.”

Quī respondit: “Crās.”

At ille: “Iuxtā, inquit, verbum tuum fāciam: ut sciās quoniam nōn est sīcut Dominus Deus noster. Et recēdent rānæ ā tē, et ā domō tuā, et ā servīs tuīs, et ā populō tuō: et tantum in flūmine remanēbunt.”

Ēgressīque sunt Moysēs et Aarōn ā Pharaōne: et clāmāvit Moysēs ad Dominum prō spōnsiōne rānārum quam condīixerat Pharaōnī. Fēcitque Dominus iuxtā verbum Moysī: et mortuāe sunt rānæ dē domibus, et dē vīllīs, et dē agrīs.

spōnsiō, -ōnis (f) id quod
promissum est
condīcere: aliquid inter
aliquōs constitutere; promittere

congregare: in unum locum
cogere vel ferre vel ducere

agger nummōrum

sciniphēs, -um (f pl.)

Congregāvēruntque eās in immēnsōs aggrēs, et computrūt terra. Vidēns autem Pharaō quod data esset requiēs, ingravāvit cor suum, et nōn audīvit eōs, sīcūt præcēperat Dominus.

Dīxitque Dominus ad Moysēn: “Loquere ad Aarōn: Extende virgam tuam, et percute pulverem terræ: et sint sciniphēs in ūniversā terrā Ægyptī.”

Fēcēruntque ita. Et extendit Aarōn manū, virgam tenēns: percussitque pulverem terræ, et factī sunt sciniphēs in hominibus, et in iūmentīs: omnis pulvis terræ versus est in sciniphēs per tōtam terram Ægyptī. Fēcēruntque similiter maleficī incantatiōnibus suīs, ut ēdūcerent sciniphēs, et nōn potuērunt: erantque sciniphēs tam in hominibus quam in iūmentīs. Et dīxērunt maleficī ad Pharaōnem: Digitus Deī est hic; indūrātumque est cor Pharaōnis, et nōn audīvit eōs sīcūt præcēperat Dominus.

Dīxit quoque Dominus ad Moysēn: “Cōnsurge dīlūculō, et stā cōram Pharaōne: ēgre-

immēnsus/a/um: tam magnum ut nemo possit pro certo invenire quam magnum sit

computrēscere: facere malum odorem (id quod nasus sentit) propter rem mortuam

requies: tempus quo homo non laborat

ingravare: facere gravem

præcipere: constituere, imperare

pulvis, pulveris: terra minima et non umida

iūmentum, -ī (n) animal utile ad gerendum vel trahendum: e.g., equī, bovēs, et cetera

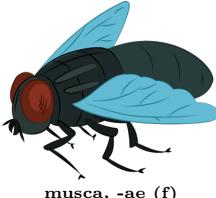
indurare: durum facere

præcipere: constituere, imperare

cōnsurgere: surgere

dīlūculum, -ī (n) prima lux diei

immitere: intus mittere,
inducere

musca, -ae (f)

diversus/a/um: in varias
partes versi sunt

dīvīsiō, -ōnis (f) actus
dividendi; id quō res dividitur

corruptus/a/um: id quod in
peius mutatur

abōminatiō, -ōnis (f):
aliquid pessimum et malum -
hic significat rēs quās Aegyptī
putant esse deōs: e.g., bovēs

immolare: sacrificium facere

mactāre: interficere, occidere

lapis, lapis (m)

obruere: operire
solutudo: deserta; locus ubi
nemo vel unus habitat

praecipere: imperare

vērumtamen: sed tamen

diētur enim ad aquās: et dīcēs ad eum: Hæc dīcit Dominus: Dīmitte populum meum ut sacrificet mihi. Quod sī nōn dīmiserīs eum, ecce ego immittam in tē, et in servōs tuōs, et in populum tuum, et in domōs tuās, omne genus muscārum: et implēbuntur domūs Ægyptiōrum muscīs dīversī generis, et ūniversa terra in quā fuerint. Faciamque mīrābilem in diē illa terram Gessen, in quā populus meus est, ut nōn sint ibi muscæ: et sciās quoniam ego Dominus in mediō terræ. Pōnamque dīvīsiōnem inter populum meum et populum tuum: crās erit signum istud.”

Fēcitque Dominus ita. Et venit musca grāvissima in domōs Pharaōnis et servōrum eius, et in omnem terram Ægyptī: corruptaque est terra ab huiuscemodī muscīs. Vocāvitque Pharaō Moysen et Aarōn, et ait eīs: “Īte et sacrificatē Deō vestrō in terrā hāc.”

Et ait Moysēs: “Nōn potest ita fierī: abōminatiōnēs enim Ægyptiōrum immolābimus Domīnō Deō nostrō: quod sī mactāverīmus ea quāe colunt Ægyptī cōram eīs, lapidibus nōs obruent. Viam trium diērum pergēmus in solitūdinem: et sacrificābimus Domīnō Deō nostrō, sicut præcepit nōbīs.”

Dīxitque Pharaō: “Ego dīmittam vōs ut sacrificētis Domīnō Deō vestrō in dēsertō: vērumtamen longius nē abeātis, rogātē prō mē.”

At ait Moysēs: “Ēgressus ā tē, ūrābō Do-minum: et recēdet musca ā Pharaōne, et ā servīs suīs, et ā populō eius crās: vērumtamen nōlī ultrā fallere, ut nōn dīmittās populum sacrificāre Dominō.”

Ēgressusque Moysēs ā Pharaōne, ūrāvit Do-minum. Quī fēcit iuxtā verbum illīus, et ab-stulit muscās ā Pharaōne, et ā servīs suīs, et ā populō eius: nōn superfuit nē ūna quidem. Et ingravātum est cor Pharaōnis, ita ut nec hāc quidem vice dīmitteret populum.

ingravare: facere gravem

- abigere:** pellere
abōminatiō, -ōnis (f): aliquid pessimum et malum - hic significat rēs quās Aegyptī putant esse dēos: e.g., bovēs
abscondere: rem aliquam aliquo in loco ponere, ut celetur
acquiescere: fidem habere
adaquāre: aquam dāre
adiūtor, -ōris (m): qui adiuvat
Adonai: vocabulum Hebraicum significans 'domini'
adoptāre: qui aliquid adoptat efficit ut filia vel filius suus fiat
adultus/a/um: iam vir/femina, non puer/puerla
advena, -ae (m) quī nōn est cīvis, qui ab aliō locō venit
afflictiō, -ōnis (f): rēs quae nocet vel valde non placet
affligere: perdere
affligere: perdere
alveus, -ī (m): fossa, per quam fluvius fluit
amāritūdo, -inis (f) < amārus/a/um ↔ dulcis, -e
angustia, -ae (f): locus nōn latus appropiāre = adire
arcānum, -ī (n): rēs occulta
ārdere: habēre ignem in sē
āridus/a/um: sine aquā
bitūmen, -inis (n): māteria mollis atque ātra in terra inventa quae pōnitur in rēbus nē aqua īfluere possit
brāchium = bracchium
calceāmentum: quod pedī induitur
cārectum, -ī (n): locus caricibus plenus
cārex, cāricis (f): herba acuta et durissima
circuitus, -ūs (m): locus circum alterum locum
combūrere: igne perdere
comedere: totum ēssē; ēsse
computrēscere: facere malum odorem (id quod nasus sentit) propter rem mortuam
computrēscere: facere malum odorem (id quod nasus sentit) propter rem mortuam
concipere: femina quae concipit efficit ut infans in sē incipit crescere
condicere: aliquid inter aliquōs constituere; promittere
cōfortāre: fortē facere, consolārī
congregare: in unum locum cogere vel ferre vel ducere
congregāre: in unum locum cōgere vel ferre vel ducere
cōservāre: servāre
cōnsiderāns ēventū reī: exspectans ut videat quid futurum sit
cōnsurgere: surgere
corruptus/a/um: id quod in peius mutatur
crepido, -inis (f): ripa fluminis lapidibus strata
dēprecārī: aliquem aut rem aliquam per preces a periculo liberare
dēserta, -ōrum (n): locus ubi paene nihil est; locus sine imbre et aquā
dilūculum, -ī (n): prima lux diei
dispergō, dispergere, dispersī,
dispersus: in multās et variās partēs vel loca spargere
diversorūm, -ī (n): aedificium in quō hominēs in itinere possunt dormire
diversus/a/um: in varias partes versi sunt
divisiō, -ōnis (f) actus dividendi; id quō res dividitur
dracō, -ōnis (m): coluber
duritia, -ae (f) < durus/a/um
ēbullīre: mittere bullās
ēlegāns = pulcher
ēlevāre: tollere; sursum levāre
eloquēns: bene loquēns
ēn: ecce
ergastulūm, -ī: carcer rusticus
exāctōr, -ī: quī facit ut opera perficiantur
excelsus/a/um: altus
explēre: perficere
fabricatus/a/um: confectus
famula, -ae = ancilla
famulātus, -ūs (m): servitus; conditiō servōrum
famulus, -ī (m) servus
flagellāre: flagellis pulsāre
foetēre: emittere malum odorem
gemitus, -ūs (m): sonus atque actus dolendi
germināre: emittere germina (ea quae ex herbiā veniunt: semen, fructus, cēt.)
gradū: gradum facere, ambulāre
haurīre: sumere ex loco ubi aqua est
idcīrco: propterea, ideo
idcīrco: propterea, ideo
illūdere: deridēre
immēnsus/a/um: tam magnum ut nemo possit pro certo invenire quam magnum sit
immitere: intus mittere, inducere
immolāre: sacrificium facere
impeditus/a/um: difficile ūtī
in ēternūm: semper
incantatiō, -ōnis (f) vis quā maleficus rem mirabilem facit
indicāre: ostendere, monstrāre
indurāre: durum facere
īnfantulus/a/um: parvus īfans
ingemiscere: dolēre
ingravare: facere gravem
ingravāre: facere gravem
ingredi: intus ire
ingredi: intus ire
ingruere: cum vi accedere
instāre: in vel super aliquā rē stāre
īnstār + gen: similis
īnsuper: praeterea
interiōr, -ōris (adj.): magis intus
iudicāre: quod iudex tradit
iūdiciūm, -ī (n): quod iudex tradit

iūdiciūm, -ī quod iudex tradit
iūmentūm, -ī (n) animal utile ad
gerendum vel trahendum: e.g., equī,
bovēs, et cetera
labium: labrum
leprōs/a/um < leprae, -ārum
(f): morbus qui afficit cutem
(exterior pars hominis)
linere: ponere rem aliquam mollem
in alterā premendō ac tergendō
loca = loci (nom. pl.)
lutum, -ī (n) terra humida
mactāre: interficere, occidere
maleficus, -ī (m): homo quī rēs
mirabiles facere potest
mandāre: tradere
mandātūm, -ī (n) id quod
imperatur vel traditum est
mas, maris (m): homo (vel
animal) masculinus
memoriāle, -is (n): id quod
memorandum est
mendāx, -ācis (adj): mentiēns
mināre: cogere animālia
miserta (+ gen.): tristis propter
aliquam miserum
Moysēn (acc)
multiplicare: multum facere;
augere
multiplicāre: multum facere;
augēre
nēquāquam: minimē, nullō modō
nō fēcērunt iuxtā **praecēptūm**
regis: non parent praecēptō régis
nūdiustertius: ante duos diēs
nūtrīre: dāre lac
obrūre: operire
obsecrāre: orāre, precārī
obstetrix, -icis (f): femina quae
iuvat feminam gravidam parere
odōr, odōris (m) quod nasus
sentit
omnipotens: habens omnem
potestatem
onus, oneris (n): res quae difficile
est portare vel agere. e.g.: saccus
lapidibus plenus, labor difficilis
onus, oneris (n): res quam difficile
est portare vel agere. e.g.: saccus
lapidibus plenus, labor difficilis
oppīmēre: efficere ut aliquis
surgere non possit
oppīmēre: efficere ut aliquis
surgere non possit
pactum, -ī (n): quod inter aliquōs
convenit
palam ↔ celatum
palus, palūdis (f) aqua non fluens
palūs, palūdis (f): aqua nōn fluēns
pangō, pangere, pepigisse,
pactum: constituere, statuere
papyrio, -ōnis (m): locus multīs
cum papyris
partus, -ūs (m): actus pariendi
percutere: pulsare, afficere, et
quasi vulnerare dolore
per-dūcēre: trahere
pertinēre: e.g., colloquium ad mē
pertinet si hominēs loquuntur dē mē
pestis, -is (f): aliquid corpori
malum: e.g., aeger fiēri

petra, -ae (f): lapis
Pharaō, -ōnis (m): rēx
Aegyptōrum
pix, picis (f): māteria mollis atque
ātra ex parte arboris facta bitūmīnī
similis
pōtus, -ūs (m) = pōtiō
praebēō, praebēre, praebūī,
praebitūm: offerre
praecēptum, -ī: quod praecipitur
praecipere: constituere, imperare
praecipere: constituere; imperare
praecipere: imperare
praecipere: imperare
praē-esse: esse prae alias; dux esse
praefectus, -ī (m): homo qui
alicui rei vel negotiō praepositus est
praeposuit eīs magistrōs
operūm: dedit magistris
potestatem super opera filiōrum
Isrāēl
praepūtium, -ī (n): illa pars puerī
quae circumciditur
præsertiūm: praecipue
prīmōgenitus: natū maior
prīnceps, prīncipis (m): rex; dux
prōficerē: procul iacere
prōnus/a/um: iacēns in pectore
pulvis, pulveris: terra minima et
non umida
quasi germinantēs: non vero
germinantēs (quia hominēs non
germinant) sed vidērī aliquō modō
germināre
quotidīē: cotīdiē
recordor, -ārī, -ātus sum =
meminisse
recordor, -ārī, -ātus sum:
meminisse
reliquiae, -ārum (f) pauca illa
quae ex aliqua re relicta sunt
requiēs, requieī (f): tempus quō
homō non laborāt
requiēs: tempus quo homo non
laborat
reservāre: servāre, conservāre
respicere: aspicere iuvandī causā
retrahere: trahere ab aliquō
rīpa, -ae (f): terra tangēns flumen
rixāre: certāre
rōborāre: vires dāre
rōbustus/a/um: durus, rigidus,
valens
rubus, -ī (m): quaedam herba
rūrsum = rūrsus
sacrificare: animal interficere vel
rem offerre ut placeat deo
sacrificāre: animal interficere vel
rem offerre ut placeat deō
sapienter (adv) < sapiēns
saxum, -ī (n): lapis
scientia, -ae (f): id quod scītur
scirpeus/a/um: ex scirpīs factus
seniōr, -ōris (adj): magis senex;
hīc seniōrēs virī, id est, principēs
sīcubi: si in aliquō locō
similiter (adv) < similis
socer, socerī: pater uxōris vel
pater maritī

sōlitūdō: deserta; locus ubi nemo vel unus habitat
sōlitūdo, -inis (< **solus/a/um**): deserta; locus ubi nemo vel unus habitat
sollicitāre: alicere
spatiōsus/a/um: magnus
spíritus, -ūs (m): animus
spoliāre: capere rēs aliōrum hominum
spōnsiō, -ōnis (f) id quod promissum est
spōnsus/a: quī mox alicui maritus vel uxor erit
stābis in occursum eius: stābis in loco ubi occurrēs eī
stirps, stirpis (m/f): truncus arboris; sed hic significat familiam (fortasse, e.g., filia sororis patris)
succrēscere (sub + crēscere): ab imo crēscere
supervēnēre = supervēnērunt
supervēnīre: subitō adesse nocendī causā
suscipere: sumere, capere; subtus accipere aut prehendere
terminus, -i: finis terrae
terra aliēna: terra ubi is nōn natus est
terra sāncta: terra dēō cōnstitūta
vacāre: sine negotiis esse
vacuuus/a/um: sine rēbus (cibō, vestimentis, pecuniā)
vadere: īre, ambulāre
vādere: īre, ambulāre
vēlox, -ōcis: celer
vērūtamen: sed tamen
vīcīnus/a: qui prope habitat
visiō, -ōnis (f): quod visum est; actus videndi
vīsitāre: vīsum īre
vōciferātus/a/um < vōciferārī: valde exclamāre
vociferatus: valde exclamare